

צו לפי סעיף 41 לפקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976

החלטה 10-15

בפני:

השופט (בדימוס) אמנון סטרשנוב

בעניין שבין:

הקובל

המשנה למנכ"ל משרד הבריאות

ע"י ב"כ - עו"ד אייל חקו ויונתן ברג

לבין:

הנקבל

ד"ר אבנר שיפטן

בעצמו וע"י ב"כ - עו"ד ר' צוריאנו

ה ח ל ט ה

העובדות

1. ד"ר אבנר שיפטן (להלן – **הנקבל או ד"ר שיפטן**) הנו רופא מורשה, שאינו בעל תואר מומחה ברפואת נשים ובמיילדות.

כנגד הנקבל הוגשה ביום 2.6.2013 קובלנה מתוקנת (להלן – **הקובלנה**), בה יוחסו לו ששה מקרים, במהלך השנים 2010 – 2013, בהם המליץ, ליווה או השתתף בלידות בית, וזאת למרות שלא היה בעל תואר מומחה ברפואת נשים ובמיילדות, וכן בניגוד להתוויות בהן נאסר קיומה של לידת בית, כפי שנקבעו בחוזרי מנהל הרפואה 1 ו-2. הנקבל נהג להציג עצמו באינטרנט כמיילד בית באופן עצמאי, וכמי שיש לו מומחיות בתחום לידות בית.

בחלק מהמקרים המיוחסים לו בכתב הקובלנה, סייע הנקבל בביצוע לידות בית, למרות שהילדות עברו בעבר ניתוח קיסרי או שניים, או שהיה סיכון אחר ללידה כגון, לידת תאומים, רעלת הריון או לידת עובר מת בעבר. בסופו של דבר, הובהלו היולדות לבית החולים, וסיימו את הלידה בשלום. עוד נטען כנגד הנקבל, כי הוא לא ניהל כול רשומה רפואית לגבי לידות הבית הללו בהן נטל חלק, וממילא אף לא העביר כול רשומות כאלה למשרד הבריאות, משנתבקש לכך.

2. בהתאם לחוזר מינהל הרפואה 01/2008 מיום 21.1.08 (בתאריך 24.5.12 פורסם חוזר נוסף, בעל תוכן דומה – מס. 17/2012), תחת הכותרת "**לידות בית (בבית היולדת)**" (להלן – **החוזר או החוזרים**), אחד המורשים לעסוק בקבלת לידה הוא "**רופא מומחה ביילוד וגינקולוגיה, בעל רישיון ותעודת מומחה בישראל..**". אין חולק, כי הנקבל לא היה בעל התואר הנ"ל ולפיכך לא היה מורשה לערוך לידות בית.

אחד התנאים לביצוע לידת בית הוא שאין מדובר בהריון בסיכון, לא היו לילדות ניתוחים קיסריים בעבר, שהעובר במצב ראש ולא במצב עכוז, לא מדובר בלידת תאומים, ועוד כיו"ב. דומה, כי אין חולק שלידות הבית בהן השתתף או הוביל הנקבל, אינן עומדות בהתוויות משרד הבריאות, כמפורט בחוזרים 1 ו-2 הנ"ל.

בהתאם לחוזר מנהל הרפואה, ניתוח קיסרי בלידה מוקדמת שולל אפשרות ללידת בית מתוכננת, ועל הרופא לסרב לקבוע מראש לידת בית במקרה כזה.

הקובלנה

3. המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, ד"ר בעז לב הגיש, ביום 23.8.12 קובלנה נגד הנקבל, וביום 2.6.13, הגיש קובלנה מתוקנת (להלן – **הקובלנה**).

בכתב הקובלנה צוין כי בהתנהלותו האמורה לעיל, גילה הנקבל התרשלות חמורה וכן התנהגות שאינה הולמת רופא מורשה, כאמור בסעיפים 41(1) ו- (3) לפקודת הרופאים [נוסח חדש], תשל"ז-1976 [להלן – **הפקודה**], בכך שעסק בלידות בית על אף שאינו בעל מומחיות ביילוד ורפואת נשים; בכך שבפרסומים שונים הוא מפרסם את שמו ותוארו באופן שיש בו כדי להטעות את הציבור ולהוות פגיעה בכבוד המקצוע; ובכך שלא העביר רשומה רפואית כפי שנדרש ובכך פגע באינטרס הציבור בקיומו של פיקוח נאות על העוסקים ברפואה.

דו"ח ועדת המשמעת - ההכרעה

4. בעקבות הגשת הקובלנה, מונתה ועדת משמעת לדון במקרה, בהרכב: פרופ' שבח פרידלר – יו"ר, ד"ר יעקב אסף ועו"ד משה מרבך – חברים. הנקבל כפר במיוחס לו בכתב הקובלנה וטען טענות שונות כנגד תוקפן המשפטי של חוזרי מנהל הרפואה, המוצאים ע"י משרד הבריאות. יצוין, כי הנקבל לא היה מיוצג ע"י עורך דין, לאחר שבחר להגן על עצמו, למרות שהוועדה העמידה אותו על חשיבות הייצוג המשפטי בהליכים כגון דא. עם זאת, הוא הצהיר בפני הוועדה שהוא זוכה לליווי משפטי צמוד בכול מהלכיו בתיק. רק בשלב הטיעונים לענש, יוצג הנקבל ע"י עו"ד ר' צוריאנו.

5. הוועדה קיימה 15 ישיבות, קבלה ראיות ושמעה עדויות, ובסופו של דיון החליטה, ברוב דעות, להרשיע את הנקבל במיוחס לו בששת פרטי הקובלנה. הוועדה הוציאה תחת ידה דוח מפורט ויסודי, החובק 115 עמודים, בו התייחסה לכול טענותיו של הנקבל וקבעה ממצאים ברורים, אחד לאחד.

אשר לטענתו המרכזית של הנקבל ולפיה, חוזרי מנהל הרפואה חסרים כול תוקף משפטי ופוגעים בחופש העיסוק שלו, קבעה הוועדה כדלהלן:

"הגענו לכלל מסקנה כי אין מקום להטיל ספק בתוקפם המשפטי המחייב של חוזרי מנהל הרפואה מס. 1 ומס. 2. לא למותר לציין כבר עתה כי עמדה זו לא זכתה להכרה מצדו של הנקבל והייעוץ המשפטי שקיבל, כך לדבריו, המליץ בפניו להמשיך לעסוק בלידות בית מתוכננות" (עמוד 16 לדוח הוועדה).

הנקבל בקש גם להטיל ספק בתוקפן המקצועי של הוראות החוזרים, וטען כי אין מקום לקביעה לפיו נדרשת מומחיות במיילדות ובגניקולוגיה כתנאי לעיסוק בלידות בית וכי "יש בניסיונו ובכישוריו כדי להוות בסיס מקצועי מספיק לעיסוק בתחום זה". הוועדה דחתה גם טיעון זה, תוך שקבעה כי:

"ההנחיות שבאו לידי ביטוי בחוזרים הן פרי של שיקול דעת מקצועי ברמה הבכירה ביותר של מומחים במערכת הבריאות. לא נמצאה כל ראיה ממשית לכך שלפרסום החוזרים קדמו שיקולים זרים ואשר כל מטרתם הייתה לפגוע בנקבל, לטענתו".

6. אשר להיבטים האתיים של חוזרי מנהל הרפואה, קבלה הוועדה את חוות דעתו של יו"ר הלשכה לאתיקה בהסתדרות הרפואית, פרופ' אבינעם רכס, אשר במכתבו לנקבל מיום 2.6.13 – בתשובה לפנייה של הנקבל ורופא נוסף – השיב כדלהלן: "לא ראוי לפעול בשטח תוך הפרת הנוהל... ומכל מקום, כל עוד החוזר בתוקף כלשונו, הרי שהוא מחייב ואין לתת הכשר אתי לפעולה המנוגדת להוראותיו" (ת/25).

הוועדה קבעה באשר להיבטים האתיים של התנהגותו של הנקבל, בזו הלשון:

"מקובל עלינו לחלוטין האמור בנייר העמדה של הלשכה לאתיקה של ההסתדרות הרפואית לעניין מחויבותו של רופא לקיים את הוראות חוזרי מנהל הרפואה 1 ו-2... מתן אפשרות לרופאים להפר את הנחיות חוזרי מנהל רפואה מושא הליך זה, כל אחד לפי שיקול דעתו האישי או המקצועי, מעודד היווצרותה של אנרכיה רפואית שבצידה סיכון לשלומם ואף לחייהם של הנזקקים לטיפול רפואי" (עמוד 32 לדוח הוועדה).

גם ניסיונו של הנקבל לעשות אבחנה בין המונחים של "ביצוע לידת בית" או "ליווי הלידה" בלבד או שמא ייעוץ בלבד – לא התקבל על דעת רוב חברי הוועדה. אף אני סבור כי ניסיונו של הנקבל למלט עצמו מאימת הדין תוך טיעון בלשני וטרחני לא צלח, ומוטב שלא היה נטען כלל.

7. לאחר שסיימה לדון בשאלות העקרוניות שהעלה הנקבל, עברה הוועדה לדון בפרוטרוט בכול ששת פרטי הקובלנה שיוחסו לנקבל, וקבעה – ברוב דעות היו"ר פרופ' פרידלר ועו"ד מרבך – כי הוא אכן ביצע את המעשים שיוחסו לו בששת הפרשות, גם אם לא בכל המקרים הוכח שהנקבל תכנן וניהל את לידת הבית. כקביעת הוועדה, בחלק מהמקרים:

"...לא הונחה בפנינו תשתית ראייתית מספקת לפיה תכנן הנקבל לידת בית וניהל אותה במטרה לקבל לידה בבית היולדת. עם זאת, שוכנענו מהראיות והעדויות שהיו בפנינו כי התנהלותו של הנקבל... הייתה בניגוד לכללי רפואה מקצועיים ואתיים החלים על רופא באשר הוא רופא" (עמ' 100 לדוח).

להתייחסות פרטנית של הוועדה לפרשיות השונות – ראה עמודים 69 עד 115 לדוח המפורט שהגישה, ואני רואה צורך לחזור על הדברים בהחלטה זו.

8. במיוחד הדגישה הוועדה את ביצוע לידות הבית, או תחילתן, ביולדות עם עבר של לידות בניתוח קיסרי. הוועדה אימצה בנושא זה את חוות דעתו של עד התביעה, פרופ' אריה הרמן, מנהל מחלקת נשים ויולדות בבית החולים אסף הרופא, שהעיד בפניה לגבי רשימת ההתוויות בחוזרי משרד הבריאות, בזו הלשון:

"...הרשימה אפשר להתווכח עליה, רחבה מדי או לא רחבה מדי, אבל יש שני מצבים שהם בקונצנזוס בכל המדינות, בכל המקומות, שלידה אחרי ניתוח קיסרי היא לידה בסיכון גבוה.

... אני חושב שלטעמי ניהול של לידה מחוץ לבית חולים של אישה אחרי ניתוח קיסרי, הוא מאד, מאד בעייתי, הוא מאד, מאד, מאד חמור בעיניי..."

אשר על כן קבעו רוב חברי הוועדה, כי הנקבל נהג בפרשות הללו בדרך שאינה הולמת רופא מורשה ובחלקן הוא אף גילה גם רשלנות חמורה במילוי תפקידו כרופא מורשה, כאמור בהוראות סעיפים (1)41 ו-(3) לפקודת הרופאים.

9. חבר הוועדה, ד"ר (עו"ד) יעקב אסף, חיבר דעת מיעוט, שבה החליט לזכות את הנקבל מכל המיוחס לו בחמשת פרטי הקובלנה הראשונים, ולהרשיעו אך בפרט הששי. לדעת ד"ר אסף, לא עמדה התביעה בנטל ההוכחה להוכיח את כל המיוחס לנקבל בכתב הקובלנה; ד"ר אסף "לא מצא הלכה פסוקה המבססת את מעמדם המשפטי של חוזרי מנכ"ל"; הוא מעדיף את עדות הנקבל לגבי פרטי האירועים השונים ע"פ חוות הדעת של עדי התביעה, שכן לדעתו "לא ניתן לבסס הרשעה על סמך עדויות שמיעה בלבד ופרשנות של צוותי חדרי לידה, שאינם אובייקטיביים.."; ועוד כהנה וכהנה (ראה עמדתו בעמודים 108 – 112 לחוות הדעת).

דוח ועדת המשמעת – אמצעי המשמעת

10. בדוח הוועדה מיום 2.6.15 לגבי אמצעי המשמעת שיש לנקוט כנגד הנקבל, ציינו רוב חברי הוועדה – פרופ' פרידלר ועו"ד מרבך – את התרשמותם השלילית מדרך התנהלותו של הנקבל כרופא מורשה, בזו הלשון:

"המדובר בהתנהלות חוזרת ונשנית של הנקבל, בעלת מאפיינים דומים שיש בהם כדי לבסס לחלוטין את קביעותינו בהכרעת הדין לפיהן, אין הנקבל מודע ומכיר במידה מספקת את מהות תפקיד וכרופא ואת המחויבות המקצועית והאתית החלה עליו עקב כך. עדותו בפנינו והיעדר חרטה אמיתית על דרך התנהלותו לצד הודאה חלקית ומסויגת ביותר באופן תפקודו – הקנתה להתרשמותנו מאישיותו של הנקבל כאדם וכרופא נופך נוסף, שלילי."

11. אכן, למקרא פרוטוקול הדיונים, סבורני כי יש ממש בקביעת רוב חברי הוועדה בעניין התנהלותו המוזרה והבעייתית משהו של הנקבל, בפרשה כולה, ועל כך יעיד גם הארוע הבא. בתאריך 30.5.12 התקיימה פגישה בין הנקבל לבין מנכ"ל משרד הבריאות דאז, פרופ' רוני גמזו, במהלכה הוא שטח בפני המנכ"ל את משנתו הסדורה (??) ואת השקפת עולמו הייחודית, בכול הכרוך בלידות בית. במהלך השיחה אף הודה הנקבל כי הוא מודע לסיכון הנשקף לאישה העומדת ללדת לאחר שבעברה הרפואי ניתוח קיסרי (ראה ת/13).

דא עקא, למחרת הפגישה שיגר הנקבל לפרופ' גמזו מכתב בזו הלשון:

"עקב תחושות לא נעימות במהלך השיחה אתמול, רוב דבריי היו המצאה, ולא תיאור נכון של עבודתי. הנני מתנצל על כך, בפניך ובפני שאר המשתתפים בשיחה" (ת/12).

משנשאל הנקבל במהלך הדיון המשמעתי לפרש מכתבו התמוה ודרך התנהלותו עם מנכ"ל המשרד, הוא השיב בהאי לישנא:

"פרופ' גמזו עשה מניפולציות של מידע ושל שאלות ובסיפורים, ולכן הוא קיבל כקונטרה גם מניפולציות או דברים שהם לא מדויקים הייתי אומר" (עמוד 56 לדוח הוועדה).

לשמוע כדברים הללו מפי רופא, לקרוא ולא להאמין...

12. ב"כ הנקבל ציינה בפני הוועדה כי הוא רופא מורשה מאז שנת 1995, נשוי ואב לשבעה ילדים, שכל עיסוקו נסב סביב תחום המיילדות. הוא עבד ארבע עשרה שנה בחדר לידה בבית החולים פוריה, וכן משרת במילואים בהתנדבות כקצין ביחידה לאיתור נעדרים. עוד ציינה ב"כ הנקבל, כי בסופו של דבר הסתיימו כול הלידות בבית החולים בשלום, ולפיכך, יש להקל בענשו.

13. בבואם להמליץ על אמצעי המשמעת שמן הראוי להטיל על המשיב, נחלקו שוב דעות חברי הוועדה – אלא שהפעם לשלוש.

יו"ר הוועדה, פרופ' פרידלר, הדגיש את התנהגותו החוזרת ונשנית של הנקבל: **"אשר יש בה משום זלזול בהנחיות משרד הבריאות... תוך נטילת סיכון בפגיעה בשלומן ובבריאותן של יולדות ועם סבירות גבוהה כי ימשיך בדרך זו"**. אשר על כן, ממליץ יו"ר הוועדה להשית על הנקבל אמצעי משמעת של התליית רישיון למשך שנה וארבעה וחצי חדשים, בגין כול העבירות בהן הורשע בהכרעת הדין.

נציג היועמ"ש לממשלה, עו"ד מרבך, סבור כי אמצעי המשמעת הראוי לנקבל הוא חמישה וחצי חדשי התליית רישיון.

חבר הוועדה, ד"ר אסף, מציין כי: **"התרשמותי האישית מהנקבל שונה מזו של עמיתי. אני התרשמתי מאדם הגון ורופא הדואג למופלגותיו... את העובדה כי לא הביע חרטה על המעשים אני זוקק לזכותו וליושרו ולא לחובתו".** אשר על כן, הוא ממליץ להתלות את רישיונו של הנקבל בגין הפרשה הששית למשך שלושה שבועות, ולגבי יתר הסעיפים בכתב הקובלנה – להטיל אמצעי משמעת של נזיפה.

החלטה

14. לאחר שקראתי את חוות הדעת היסודית והמפורטת של הוועדה ושקלתי את נסיבות האירועים לאשורם, נראה לי כי צדק רוב חברי הוועדה בהחלטתם לקבוע כי הנקבל אכן עבר את העבירות שיוחסו לו בכתב הקובלנה. הנקבל השתתף או ליווה או יעץ בשורה ארוכה של לידות בית, מבלי שהיה מומחה ביילוד ובגניקולוגיה, בניגוד מוחלט לחוזרי משרד הבריאות. הנקבל הוסיף חטא על פשע, בכך שמלבד היותו בלתי כשיר לבצע לידות בית, עפ"י הוראות החוזר, הוא גם פעל בניגוד מוחלט להתוויות משרד הבריאות לפיהן אין לבצע לידות בית במקרים בהם צפוי סיכון כגון, לידה בניתוח קיסרי בעברה של היולדת, לידת תאומים, ועוד.

15. כאן המקום להבהיר לנקבל ולשכמותו – בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים – **כי האמור בחוזרי משרד הבריאות מהווה נורמה מחייבת, חד-משמעית ותקפה – מבחינה משפטית, מקצועית, אתית ומוסרית, גם יחד** (כמו גם מכול בחינה אחרת שהנקבל יבקש להעלות בדעתו). כול עוד לא בוטלו החוזרים, בין ע"י הרשות שהוציאה אותם ובין ע"י בית המשפט המוסמך – **מן הראוי היה שהנקבל יציית להם ויפעל על-פיהם, ללא ערעור או הרהור!**

כזאת הוא לא עשה, תוך שהוא מנסה – ושב ומנסה – לכפות על המערכת את דעותיו הייחודיות ואת השקפת עולמו, הרחוקה מלהיות מבוססת.

זו התנהגות שאינה הולמת כול אורח בישראל, המחייב לציית לחוק ולהנחיות המערכת בה הוא עובד, ועל אחת כמה וכמה שאינה הולמת התנהגות של רופא, ממנו נדרשת רמה גבוהה יותר של התנהגות אתית ומוסרית. גישתו של הנקבל הינה מרשם מובהק לאנרכיה רפואית, בבחינת כל רופא – הישר בעיניו יעשה!

בצדק קבע רוב חברי הוועדה כי, ככול הנראה: **"אין הנקבל מודע ומכיר במידה מספקת את מהות תפקידו כרופא ואת המחויבות המקצועית והאתית החלה עליו עקב כך"**. למקרא פרוטוקול הדיונים והתנהלותו של הנקבל, דרך כלל, נראית לי התרשמות זו מבוססת ביותר, כמפורט לעיל.

16. אשר לאמצעי המשמעת שהומלץ ע"י חברי הוועדה, סבורני כי ההמלצה של עו"ד מרבך להטיל על הנקבל התליית רישיון למשך חמישה חדשים וחצי הינה קלה ביותר, וזאת נוכח חומרת מעשיו עליהם הוא חזר באופן שיטתי ומטריד, תוך סיכון חיים ובריאות של היולדות, כמו גם אי הבנתו את חומרת מעשיו. לעומת זאת, המלצת יו"ר הוועדה להתלות את רישיונו של הנקבל למשך שנה וארבעה חדשים וחצי, נראית לי מחמירה יתר על המידה עם הנקבל, גם נוכח התרשמותו כי קיימת "סבירות גבוהה כי ימשיך בדרך זו".

17. מדובר בעיניי, במעשים חמורים מצד הנקבל, תוך הפרה בוטה ביודעין של הוראות מחייבות של מערכת הבריאות, ותוך סיכון חיייהן ובריאותן של היולדות והיילודים, שלמרבית המזל לא הסתיימו, זו הפעם, באסון. לקולה, שקלתי את נסיבותיו האישיות של הנקבל, כפי שפורטו ע"י ב"כ, אולם סבורני כי במקרים כגון דא, מן הראוי ליתן היבט בכורה לאינטרס הציבורי המחייב ענישה מרתיעה ומידתית, על-פני נסיבותיו האישיות של הפרט, תהיינה כאלה או אחרות.

18. אשר על כן, החלטתי ללכת בדרך הביניים ולהטיל על הנקבל, ד"ר אבנר שיפטן, אמצעי משמעת של התליית רישיון מלעסוק ברפואה למשך עשרה (10) חדשים, שתחילתם ביום 1.8.15.

ניתן היום, 21.6.15, ד תמוז תשע"ד.

יש להפיץ ההחלטה, כמקובל.

אמנון סטרשנוב, שופט (בדימוס)